

Podklady / Data kampaně Zkratky

Základní informace

Kampaň ZKRATKY, byla představena **na tiskové konferenci po jednání vlády dne 10. 1. 2023**. Zvukový záznam i přepis TK: <https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/tiskove-konference/tiskova-konference-po-jednani-vlady--10--ledna-2024-211381/>

Tisková zpráva České asociace pojišťoven (ČAP) ze dne 8. 1. 2023:
<https://www.opojisteni.cz/pojistny-trh/drogy-jsou-zkratky-prelomova-kampan-ceske-asociace-pojistoven-startuje/c:26467/>

V závěru prezentace jsou uvedeny zdroje:

[1] Zdroj: Výzkum agentury STEM/MARK pro ČAP, reprezentativní vzorek české populace 15–54 let, termín sběru dat červen 2023

[2] Zdroj: Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2023, Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, str. 46

[3] Zdroj: Výzkum agentury STEM/MARK pro ČAP, reprezentativní vzorek české populace 15–54 let, termín sběru dat červen 2023

[4] Zdroj: Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2023, Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, str. 62

[5] Zdroj: Výroční zpráva Národní protidrogové centrály PČR 2022

Komentář NMS

Tisková zpráva ČAP ze dne 8. ledna 2023, uvádí:

„Přes čtyřicet procent Čechů starších 15 let přiznává, že minimálně jednou v životě zkusilo nelegální drogu, a téměř třetina české populace schvaluje rekreační užívání návykových látek. Výsledkem takové tolerance je trojnásobně vyšší počet jejich uživatelů než v předchozích letech. Na alarmující situaci reaguje nová preventivní kampaň České asociace pojišťoven (ČAP) a Policie ČR s názvem Zkratky, která svým rozsahem a formou nemá v rámci České republiky obdoby.“

1. **„Přes čtyřicet procent Čechů starších 15 let přiznává, že minimálně jednou v životě zkusilo nelegální drogu,“** (Zdroj: Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2023, Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, str. 46.)

ANO. Podle Výzkumu občanů 2022 užilo některou nelegální drogu alespoň jednou v životě celkem 41,0 % dotázaných ve věku 15+ let (46,7 % mužů a 35,5 % žen). Nejrozšířenější nelegální drogu dlouhodobě představují konopné látky, které celkem užilo 36,7 % respondentů (42,3 % mužů a 31,4 % žen), následované halucinogenními houbami a extází (shodně 7,3 %). Celkem 3–4 % dospělých někdy

v životě užila kokain, LSD, jiné opioidy než heroin, přibližně 2 % pervitin a amfetaminy (speed).
Ostatní nelegální drogy užilo méně než 1,5 % dospělých.

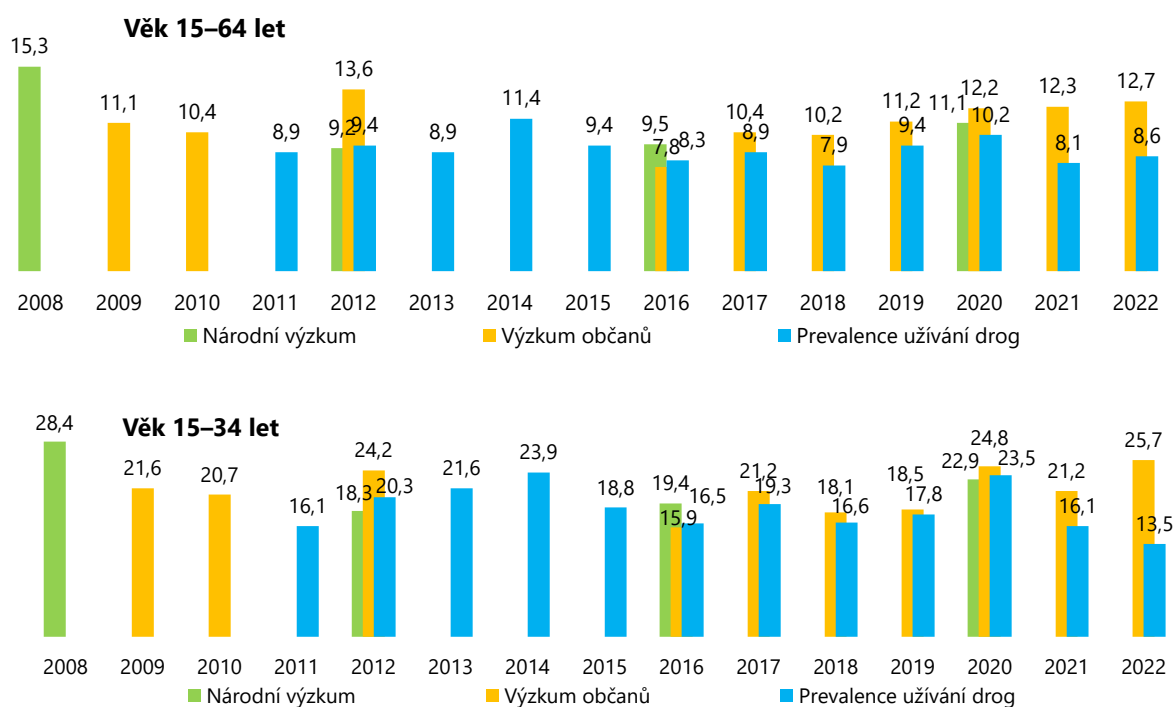
Jde o data jednoho z každoročních výzkumů, které realizuje NMS ve spolupráci s agenturou INRES-SONES. Soubor tvořilo 1 784 respondentů ve věku 15 a více let.

Celoživotní prevalence však není vhodný indikátor k hodnocení aktuální situace v oblasti užívání drog, protože kumuluje alespoň jednu životní zkušenost s drogami. K té mohlo u respondentů dojít kdykoliv např. v období před 15–20 lety, nevztahuje se tedy nutně k aktuální době. **Vhodnější je indikátor prevalence užití v posledních 12 měsících, který přímo referuje k aktuálnímu užívání.**

Jak zpráva uvádí na téže straně, **užívání nelegálních drog v posledních 12 měsících a posledních 30 dnech je v obecné populaci velmi nízké** s výjimkou konopných látek, jejichž užití uvedlo 9,9 %, resp. 3,4 % dotázaných. Při pohledu na **dlouhodobé trendy je patrná stabilní míra užívání** konopných látek v obecné populaci ve věku 15–64 let i mezi mladými dospělými ve věku 15–34 let, **s náznakem mírného nárůstu v posledních letech** (s. 52).

Ve zprávě jsou uvedeny trendy v užívání konopí v posledních 12 měsících za období posledních 10 let, které naznačují mírný nárůst prevalence mezi mladými dospělými. **Pokud se podíváme na trendy v posledních 15 letech, v zásadě vidíme stejné hodnoty jako v letech 2008–2012, tedy o zásadní nárůst nejde.**

graf 1: Prevalence užívání konopných látek v posledních 12 měsících (ve věku 15–64 let a 15–34 let) – srovnání studií v l. 2008–2022, v %

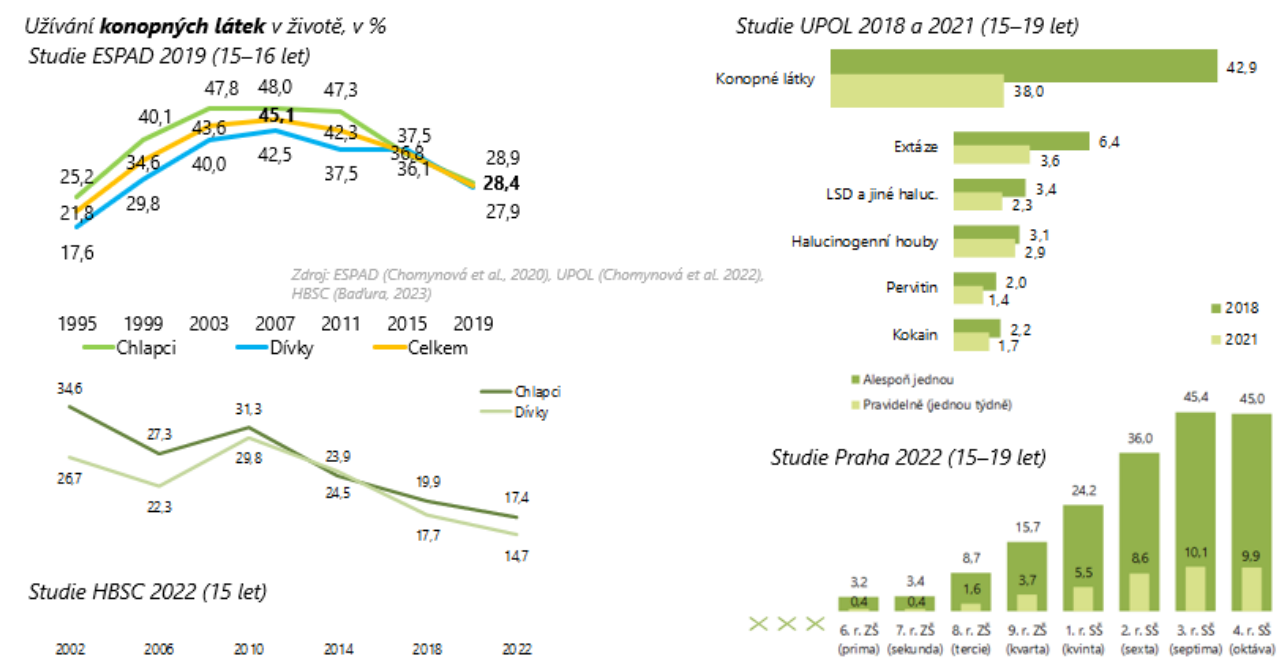
Pro hodnocení situace je vhodné se podívat i na situaci a trendy v dalších populačních skupinách. Zpráva v kapitole *Užívání nelegálních drog mezi dětmi a mládeží* shrnuje výsledky několika studií mezi dětmi a dospívajícími:

Podle studie *ESPAD 2019* mělo zkušenost s některou z nelegálních drog celkem 29 % dospívajících ve věku 15–16 let. Nejčastěji šlo o konopné látky (28 %) a extázi (4 %). **Zkušenosti studentů s nelegálními drogami dlouhodobě klesají s výjimkou kokainu. Dlouhodobě roste průměrný věk při prvním užití návykových látek.** Výsledky potvrzuje i studie Univerzity Palackého v Olomouci (UPOL 2021), podle které užilo konopné látky alespoň jednou v životě 38 %, v posledních 12 měsících 26 % a v posledních 30 dnech 12 % studentů SŠ (ve věku 15–20 let). Míra celoživotních zkušeností s jinou nelegální drogou byla v r. 2021 mezi studenty SŠ na nízké úrovni – nejčastěji šlo o extázi (4 %), halucinogenní houby (3 %) a LSD (2 %). Studie mezi pražskými školáky (ve věku 11–21 let) potvrzuje klesající trend míry užívání konopných látek mezi dětmi a dospívajícími. Dlouhodobě dochází k vyrovnávání rozdílů v míře užívání konopných látek mezi chlapci a dívkami (Souhrn, s. 8, vychází z kap. s. 35–42).

Indikátor celoživotní prevalence lze u dětí a dospívajících použít, protože v jejich případě jde o aktuální zkušenost. Např. každoroční studie v Praze sleduje užití v posledních 12 měsících – a je vidět, že hodnota je srovnatelná s celoživotní prevalencí sledovanou v jiných studiích.

Všechny grafy jsou součástí *Zprávy o nelegálních drogách 2023*, výjimkou je *ESPAD*, graf ve zprávě není, byl v předchozích letech.

graf 2: Prevalence užívání konopných látek mezi dětmi a dospívajícími – srovnání studií, v %

2. „téměř třetina české populace schvaluje rekreační užívání návykových látek“

Zde se odkazuje v tiskové zprávě na výzkum agentury STEM/MARK pro ČAP, reprezentativní vzorek české populace 15–54 let, termín sběru dat červen 2023. Nelze z pohledu NMS komentovat, neznáme otázky, které byly respondentům položeny, ani nevíme, jakých látek se to týká.

3. „to odpovídá datům Národního monitorovacího střediska, které říká, že počet uživatelů tvrdých drog za posledních 15 let v České republice vzrostl třikrát.“ (Informace zmíněná v rámci tiskové konference.)

Pokud se podíváme na odhady osob užívajících rizikově pervitin a/nebo opioidy (dříve publikované jako odhady problémových uživatelů drog) za období, po které máme odhady k dispozici, vidíme, **že se odhad počtu osob užívajících drogy rizikově zvýšil 1,6krát** (z 29 tis. v r. 2003 na 46,5 tis. v r. 2022). **Za posledních 15 let, tj. mezi roky 2007 a 2022, se zvýšil 1,5krát.**

graf 3: Střední hodnoty prevalenčních odhadů počtu lidí užívajících drogy rizikově provedených multiplikační metodou za použití dat z nízkoprahových programů v l. 2003–2022

